

משא"כ יעקב — שלא ידע מכל המאורע שבניו מכרו את יוסף למצרים בגלל הקנאה כו', שהרי בודאי לא סיפרו לו על כך, וגם יוסף — בודאי לא סיפר "לשון הרע" על אחיו נגם בדבר אמת, שזהו החילוק שבין "מוציא שם רע" — סיפור דבר שאינו אמת, ל"לשון הרע" — סיפור דבר אמת¹¹¹]. לא ראה כל חסרון בהקדמת אפרים למנשה (בראותו ש"אחיו הקטן יגדל ממנו"), ואדרבה: כך נהג יעקב בנוגע לבניו — שהקדים את יוסף לפני ראובן הבכור, והתוצאה בפועל — שיוסף נעשה "משנה למלך", "מושל בכל ארץ מצרים"¹¹², וכזה ראה יעקב את קיום החלום ד"השמש גו' ואחר עשר כוכבים משתחווים לי"¹¹³, ואפילו בנוגע לירידה למצרים — הרי עצם הירידה למצרים היתה דבר הכרחי, כפי שנאמר לאברהם אבינו בכרית בין הכתרים, וע"י של יוסף — היתה הירידה למצרים (לא בשלשלאות של ברזל, כי אם) באופן של כבוד¹¹⁴!

אמנם, מכיון שיוסף לא ה' יכול לומר ליעקב את טעמו האמיתי על סירובו להקדים את אפרים למנשה, שהרי בודאי לא ה' מספר לשון הרע (כנ"ל) — לכן לא אמר אלא "כי זה הבכור שים ימינך על ראשו".

יח. ע"פ הקדמה הנ"ל — יובן הקשר דקרבנו של מנשה (כנגד השתדלותו של יוסף לגדלו על אפרים אחיו) עם הגאולה העתידה:

אודות הגאולה העתידה — כותב הרמב"ם בסוף הל' מלכים: "ובאותו הזמן לא יהי' שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, שהטובה תהי' מושפעת הרבה, וכל המעדנים מצויין כעפר", שאז נשללת האפשרות לענין של רעב ומלחמה, קנאה ותחרות.

וענין זה מודגש גם בהנהגתו של יוסף — שכנגדו הקריב מנשה — הן בנוגע להשתדלותו בענין ד"אל ישנה אדם בנו בין הבנים", שלא להקדים את אפרים הצעיר למנשה הבכור, והן בנוגע לגודל הזהירות מענין של לשון הרע, שתוכן הדברים — שלילת האפשרות ד"קנאה ותחרות", מעין וכדוגמת המצב הלעתי לבוא.

יט. וכמו כן בנוגע לשאר הפרטים שזכרו לעיל אודות קרבנו של מנשה — בקשר לחלוקת וירושת הארץ — שגם הם קשורים עם הגאולה העתידה: יחודו של שבט מנשה מכל שאר שבטי ישראל בחלוקת הארץ הוא — ש"לקח ב' חלקים בארץ, חציו בעבר הירדן וחציו בארץ כנען".

וכזה מודגש הקשר עם ירושת הארץ לעתיד לבוא:

החילוק שבין ירושת הארץ דכיבוש יהושע (והכיבוש שלאח"ז כו')

111) רמב"ם הל' דעות פ"ז ה"ב, שו"ע אדה"ז או"ח סקני"ו סי"ג. 112) ויגש שם. כו'. 113) וישכ"ל. ט. 114) ראה ב"ר פפ"ו. ב.

לירושת הארץ דלעתיד לבוא — שבזמן יהושע ירשו בני ארץ שבע אומות, ולעתיד לבוא ירשו ארץ עשר אומות, כפי שהובטח לאברהם אבינו כברית בין הבתרים: "לזרעך נתתי את הארץ הזאת גוי את הקיני את הקזיני ואת הקדמוני"¹¹⁵, אדום עמון ומואב¹¹⁶, שנמצאים בעבר הירדן.

ומעין זה נפעל ע"י שכט מנשה, ש"לקח ב' חלקים בארץ, חציו בעבר הירדן וחציו בארץ כנען" — הן בארץ כנען, ארץ שבע אומות, והן בעבר הירדן, ששם נמצאים קיני קניזי וקדמוני, כך שהי' אצלו מעין ודוגמת הענין דעשר אומות, ועל ידו נפעל הדבר אצל כל שבטי ישראל — שהרי קודם החלוקה היתה הארץ כולה (ומצד מנשה — ארץ כנען ועבר הירדן גם יחד) שייכת לכל בניי.

ועד"ז בנוגע ל"אלים חמשה עתודים חמשה גו' — כנגד הי' נשים משכט מנשה שנטלו חלק בארץ, אלו בנות צלפחד חמש... שנטלו חלק בארץ", שגם ענין זה קשור עם הגאולה העתידה:

מעלתן של בנות צלפחד — ש"נטלו חלק בארץ" כמו הזכרים, כלומר, לא רק שהיו מתבכות את הארץ¹¹⁷, אלא עוד זאת, שנטלו חלק בארץ בפועל, כמו הזכרים.

וזהו הקשר עם הגאולה העתידה — שאז יהי' (לא רק "קול חתן", אלא) גם "קול כלה", היינו, שבחי' הנוקבא תתעלה להיות בכחי' משפיע כמו הדבר עצמו, ואדרבה — "נקבה תסובב גבר"¹¹⁸, "אשת¹¹⁹ חיל עטרת בעלה"¹²⁰.

ב. ויש להוסיף, שהעילוי דנחלת מנשה הוא לא רק מפני שנטל ב' חלקים, חלק בארץ כנען וחלק בעבר הירדן, אלא עוד זאת, שגם בנחלה דעבר הירדן עצמה יש עילוי אצל מנשה לגבי גר וראובן שקיבלו נחלתם בעבר הירדן: אודות הנחלה בעבר הירדן — מספרת התורה¹²¹: "ומקנה רב הי' לבני ראובן ולבני גד עצום מאד ויראו את ארץ יעזר גו' והנה המקום מקום מקנה ויבואו בני גד ובני ראובן ויאמרו אל משה גו' הארץ גו' ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה גו' יותן את הארץ הזאת לעבדיך לאחוזת אל תעבירונו את הירדן". וכששמע משה את הדבר — קצף עליהם כו', עד שקרא להם "תרבות אנשים חטאים", עד שאמרו "ואנחנו נחלץ חושים לפני בני ישראל", ואז הסכים משה לתת להם אחוזתם בעבר הירדן.

והנה, בכל המשך הכתובים הנ"ל לא נזכרו אלא בני גד ובני ראובן, ואילו בנוגע לנתינת אחוזתם בעבר הירדן בפועל — נאמר¹²²: "ויתן להם משה לבני גד

115) לך לך טו, יח"ט. 116) פרש"י עה"פ. 117) ספרי ופרש"י פינחס כו, א. 118) ירמ"י לא, כא. 119) פיט"ל לכה רודי". 120) לקו"ת פרשתנו ח, ד ואילך. תו"א ס"פ ויגש. 121) מטות לב, א ואילך. 122) שם, לג.

ולבני ראובן ולחצי שבט מנשה גו'".

ומזה למדים ב' ענינים:

(א) הענין הכלתי-רצוי שהי' בתחילה, שקצף עליהם משה וכינה אותם בשם "תרבות אנשים חטאים" — הי' רק בנוגע לבני גד ובני ראובן, ולא בנוגע לחצי שבט מנשה. וכמו כן מצינו שהענין ד"נחלה מבוהלת בראשונה"¹²³ — נאמר בנוגע לבני גד ובני ראובן בלבד¹²⁴, ולא בנוגע לחצי שבט מנשה.

(ב) הסיבה לבקשת נחלה בעבר הירדן מפני ש"ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה" — היתה רק אצל בני גד ובני ראובן, כמפורש בקרא "ומקנה רב הי' לבני ראובן ולבני גד עצום מאד".

וטעם הדבר — שלהם דוקא הי' "מקנה רב גו' עצום מאד" — מכואר בספרים¹²⁵: בנוגע לראובן — מכיון שליעקב הי' מקנה רב¹²⁶, הרי ראובן שהוא בכור ישראל, נוטל פי שנים¹²⁷. ובנוגע לגד — לפי שהיו מחכבים את ה"מן" ביותר [וכמרומוז הקשר שביניהם — "והמן כזרע גד הוא"¹²⁸] הי' ה"מן" עיקר מאכלם, ולא שחטו (כל כך) צאן ובקר כדי לאכול בשר, וכמילא, הי' להם "מקנה רב".

אבל שבט מנשה — לא מצינו שהי' לו "מקנה רב", ומה שביקש נחלה גם בעבר הירדן — סיבה אחרת היתה לו:

שבט מנשה רצה שנחלתו בארץ תהי' מעין ודוגמת נחלת הארץ דלעתיד לבוא, ולכן, בידעו שלעתיד לבוא יקבלו בני' ארץ עשר אומות, הן שבע אומות שבארץ כנען והן כל האומות שבעבר הירדן (כולל ארץ קניזי וקדמוני) — ביקש לנחול "ב' חלקים בארץ, חציו בעבר הירדן וחציו בארץ כנען", מעין ודוגמת הנחלה דלעתיד לבוא!

ועפ"ז מובן העילוי דמנשה לגבי גד וראובן — בנוגע לנחלה בעבר הירדן:

בני גד ובני ראובן, היתה להם סיבה גשמית שהכריחה אותם לבקש נחלה בעבר הירדן — "הארץ גו' ארץ מקנה היא ולעבדיך מקנה". כלומר, יש להם צורך ב"ארץ מקנה" כדי שיוכלו לרעות את מקנם.

— בודאי שצורך זה הוא ע"פ תורה, שהרי התורה אמרה "ונתתי עשב בשדך לבהמתך"¹²⁹, ועד כדי כך, ש"אסור לאדם שיאכל קודם שיתן מאכל לבהמתו, שנאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך והדר ואכלת"¹³⁰, ומה גם שכל

¹²³ משלי כ, כא. ¹²⁴ במדבר"ר ס"פ מטות, היבא הפרש"י משלי שם. ¹²⁵ תפארת יונתן עה"פ מטות לב, א. וראה לקו"ש ח"ט ע' 15 ובהערות שם. ¹²⁶ ויצא ל. מג. ¹²⁷ ראה פרש"י וישלח לה. כג. ¹²⁸ בעלותך יא, ז. ¹²⁹ עקב יא, טו. ¹³⁰ ברכות מ, א.

התעסקותם בענינים גשמיים אינה אלא כדי לעשות מגשמיות — רוחניות; אבל אעפ"כ, סוכ"ס הי' להם הכרח בדבר מפני סיבה גשמית.

ואילו שבט מנשה — לא הי' להם "מקנה רב", ולא הי' להם צורך ב"ארץ מקנה", כך שלא היתה שום סיבה גשמית שהכריחה אותם לבקש נחלה בעבר הירדן;

הסיבה היחידה לבקשתם לנחול גם בעבר הירדן — לא היתה אלא מפני שרצו לנחול מעין ודוגמת הנחלה דלעתיד לבוא!

כא. ע"פ האמור לעיל מוכנת ההוראה המיוחדת שלמדים מקרבנו של מנשה בשמיני בניסן — גודל החפץ והכמיהה והתשוקה לגאולה העתידה, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בפרטי הקרבנות של מנשה הקשורים עם הגאולה העתידה!

ישנם יהודים שטוענים ש"טוב להם בגלות" — רחמנא ליצלן, ומצדם — יכול מצב הגלות להימשך עוד אלפיים שנה... דבר הכי מבהיל אפילו לחשוב כן, ועאכו"כ — לומר כן בדיבור! ואעפ"כ — אין פוצה פה ומצפץ!...

והסיבה לדבר — מפני שאלו שצריכים לצעוק "משיח נאו", מתביישים לעשות זאת... ולא עוד, אלא שהם בעצמם תמהים על כך — לשם מה היא הצעקה "משיח נאו":

הקב"ה זיכה אותו להיות במצב שביכלתו ללמוד תורה ולקיים מצוות בהידור מתוך הרחבה, וללא כל מניעות ועיכובים; ואכן, מתנהג כן בפועל — לומד תורה, נגלה וחסידות, בהתמדה ושקידה, מקיים מצוות בהידור, ועוסק בעבודת התפלה כהוראת רבותינו נשיאינו, ולא רק בזמנים מיוחדים, כשבת ויו"ט, אלא אפילו "אין א פשוט"ע מנחה" בימות החול! ובמילא, יש לו גם את הענין דעבודת הקרבנות — "תפלות כנגד תמידין תקנום"¹³¹ — בעבודה הרוחנית, בתכלית השלימות.

ומה שאינו יכול (ואדרבה: אסור לו) להקריב קרבן בפועל, "כמצות רצונך" — אין זו אשמתו כלל, ואין בכחו לשנות את המצב;

אדמו"ר האמצעי מבאר בתו"ח¹³² — טוען הוא — שלעתיד לבוא תהי' השלימות דכל ד' הסוגים דדומם צומח חי ומדבר שכבריא, ואז יוכל להיות עבודת הקרבנות "כמצות רצונך", אבל בזמן הזה, כאשר עדיין לא נשלמה מציאות הבריא — אין אפשרות לקיים את הענין ד"כמצות רצונך". וכן

¹³¹ ברכות כו, ב. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ה. שו"ע ארה"ז או"ח רספ"ט. ¹³² ר"פ ויחי (צה, א. צו ג'ד).

בעבודה הרוחנית: ה"בהמה" שבו, נפש הבהמית, אינה במצב של תכלית השלימות, וזאת — לא מפני שחסר בעבודתו, אלא מפני שבזמן הזה אין אפשרות לבוא לתכלית השלימות, כך הוא רצונו של הקב"ה... ובמילא, אין אפשרות שעבודתו תהי' "כמצות רצונך".

וכאמור, אין זה באשמתו כלל, ואין בכחו לשנות את המצב — כידוע פתגם נשיא דורנו¹³³ — ממשיך לטעון — "לא מרצוננו גלינו מארץ ישראל ולא בכחותינו אנו נשוב לארץ ישראל, אבינו מלכנו הגלנו כו' והוא יתברך יגאלנו";

ובמילא, כל זמן שנמצאים בגלות (כגלל שכך הוא רצונו של הקב"ה) — צריך יהודי לעבוד את עבודתו, "אני נבראתי לשמש את קוני"¹³⁴, בתכלית השלימות, "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאורך", כולל — "בכל ממונך", בידור חלקו בעולם כו', וכל זה — אכן עושה בפועל...

ומה שחסרה השלימות שתהי' בגאולה — הרי "אונס"¹³⁵ רחמנא פטרי! אמנם, "אונסא כמאן דעביד לא אמרינן"¹³⁶, אבל לאידך, להיות מיצר ודואג ומתאונן על דבר שאינו באשמתו ואינו בשליטתו, שזהו תוכן הצעקה "משיח נאו" — מהי התועלת בכך, שואל ותמה? אדרבה: אם יצטער ויתמרמר על זה שעדיין לא באה הגאולה — יבלבל הדבר לעבודת ה' בשמחה ובטוב לבב!

ועל זה באה ההוראה מהנהגתו של מנשה (שהקריב בשמיני בניסן) — שהי' חפץ ומשתוקק כל כך לגאולה העתידה, עד שביקש לקבל נחלה שהיא מעין ודוגמת הנחלה שתהי' בגאולה העתידה!

למנשה — לא הי' כל צורך בנחלה בעבר הירדן; הוא מצרו, מצד צרכיו האישיים, הי' יכול לנחול בארץ כנען יחד עם כל בניו, ללא כל צורך שחצי שבט יצטרף לבני גד ובני ראובן; דבר אחד בלבד הי' איכפת ונוגע למנשה — הגאולה דלעתיד לבוא...

יהודי יכול להמצא במעמד ומצב טוב ונעלה, הן בגשמיות והן ברוחניות, לומד תורה ומקיים מצוות בתוך הרחבה; אבל כיצד יכול הוא לנוח ולשקוט כאשר עדיין לא באה הגאולה האמיתית והשלימה?!... היתכן שאינו מרעיש עולמות בקריאה וצעקה "משיח נאו"?!...

בשעת התפלה, ק"ש שעל המטה וכו' — עליו לצעוק "שמע ישראל"; אבל בשאר הזמנים — עליו לצעוק "משיח נאו"!

¹³³ לקו"ד ח"ד תרצב, א. סה"מ קונטרסים ח"א קעה, כ. 134) משנה וברייתא סוף מס' קידושין, 135) ב"ק כח, סע"ב, וש"נ. 136) ירושלמי קידושין פ"ג ה"ב.

יש לו אמנם כל טוב עוה"ז ועוה"ב — אבל איזה ערך יש לזה לעומת הגאולה האמיתית והשלימה?! ... כל הגילויים הכי נעלים שהיו אפילו בזמן שביהמ"ק ה' קיים — לא הגיעו אלא עד חיצוניות עתיק בלבד¹³⁷, וא"כ, איזה ערך יש לזה לעומת הגילוי הפנימיים עתיק שיתגלה לעתיד לבוא?! ...

ובלשון הכתוב¹³⁸: "מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ", כידוע¹³⁹ לשון אדמו"ר הזקן בעת דביקותו: "איך וויל זע גאר ניסט, איך וויל ניט דיין ג"ע, איך וויל ניט דיין עוה"ב כו', איך וויל מער ניט אז דיך אליין"...

אמנם מספרים זאת על אדמו"ר הזקן, ואצלו גופא — בעת דביקותו, אבל אעפ"כ, אדמו"ר הצ"צ גילה וכתב את הדבר בספר המצוות שלו, ורבותינו נשיאינו ציוו לפרסם את הדברים באופן של דפוס, לדורי דורות¹⁴⁰, כדי שכולם ידעו את הדבר, ומזה ילמדו גם בנוגע לעבודתם — ש"אפס קצהו ושמך מנהו"¹⁴¹ צריך להיות גם אצלם!

ועד שענין זה שייך אפילו אצל פשוט שבפשוטים — כלשון הידוע¹⁴² "אני מתפלל לדעת זה התינוק", שתפלתו — לעצמות ומהות, "אליו ולא למדותיו"¹⁴³, כפירוש אדמו"ר הזקן¹⁴⁴ ש"אליו" קאי על עצמות ומהות, "דיך אליין"...

ואדרבה: אצל פשוט שבפשוטים, "תינוק", אין צורך להסביר ולבאר את הענין ד"אליו ולא למדותיו", מכיון שאינו יודע כלל אודות המושג דתפלה ל"מדותיו"! — "מקובל", ועכ"פ יהודי שיוודע אודות עשר ספירות, הוא יודע פירושהמילות ד"פתח אליהו" שאומר במנחת ערב שבת — שייך להסביר לו שהתפלה צריכה להיות "אליו ולא למדותיו"; אבל "תינוק", שמעולם לא שמע אודות "ספירות" — פשוט אצלו שמתפלל להקב"ה בכבודו ובעצמו!

ובלשון אדמו"ר הזקן בתו"א¹⁴⁵: "המאור הוא בהתגלות, ולכן, אפילו תינוקות יודעים שיש שם אליהם מצוי כו'", ויתירה מזה: "תינוקות" — אינם יודעים אודות הענין ד"מאור" (שגם שם "מאור" מורה על איזה יחס ל"אור"), כי אם אודות מהותו ועצמותו ית', "דיך אליין"!

וזהו תוכן הצעקה "משיח נא" — שאין חפצים בשום דבר, לא ג"ע ולא עוה"ב כו', כי אם "דיך אליין", וכאמור, "עמך לא חפצתי": עבודתו היא אמנם "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאריך", אבל ה"חפץ" שלו, "חפץ"

¹³⁷ דאח סע"ת ש' הק"ש רפס"ו, לכו"ת שהי"ש וכו' א' פ"א סע"ב נ"א, נ"ז, (133) ותהליך עג מה... (139) ירש מצות התפלה מ"פ וד"מ"צ קלה טע"א... (140) אג"ק אדמו"ר מהר"י"צ ח"ב ע' ע"ב, לק"ש ח"ב ע' 522, ועוד... (141) ל' אהר"ז — סתניא ספ"ד... (142) שו"ת הריב"ש סק"ז דובא בערש מצות התפלה פ"ח וד"מ"צ ק"ח י"ע אג"ו... (143) ספרו דובא ונ"כאד בפרד"ש ש' ל"ב, פ"ב... (144) "היום יום" — יא תשרי אג"ק אדמו"ר מהר"י"צ ח"ב ע' קמ"ה ובארוכה — סידור ש' הק"ש ד"ה איתא בספרי (פ"ה) ב' ואילך, ועוד... (145) י"א י"ד, פ'

שלמעלה גם מ"מאד", אינו בשום דבר, כי אם "דיך אליין" ! ולכן צועק "משיח נאו" — מכיון שבגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו יהי' הגילוי ד'פנימיות עתיק" — בלשון הקבלה, ובאותיות פשוטות: "ונגלה¹⁴⁶ כבוד הוי' וראו כל בשר גו", "כבוד" — קאי על בחי' המקיף, ובזה גופא — עד לתכלית העילוי, בחי' פנימיות עתיק.

כב. והנה, הנהגה זו צריכה להתבטא גם בשעה שהולך לדבר עם הזולת — שלכל לראש עליו לצעוק "משיח נאו" !... ולצעוק עד כדי כך, שגם הזולת עצמו יתחיל לצעוק "משיח נאו" !...

לכאורה, יכול משהו לטעון: היתכן, כאשר רוצים לפעול על הזולת — צריכים להתנהג כמו "גינטלמן"... לכל לראש צריכים לתת לו "שלום עליכם", ולשאל אותו: מה שלומך ואיך אתה מרגיש, ובשפת המדינה, דוקא: "האָ דו יז דו", ואח"כ להתעניין בשלום אשתו ובני ביתו, לשאל אותו כיצד מתנהלת פרנסתו, מה עשה ומה מתכוונן לעשות, וכיו"ב, ואח"כ להתחיל לדבר עמו אודות עניני יהדות, החל מאל"ף-בי"ת של יהדות, עד שיגיע ל"אחרית הימים", "אַט אַט קומט משיח"...

— הנהגתו, טוען הוא, כהנהגת הבעש"ט... כידוע¹⁴⁷ הסיפורים אודות הבעש"ט שהי' מתעניין בשלומו של כל יהודי ובני ביתו, בפרנסתו וכו', כדי שישכח "כרוך השם", ורק אח"כ הי' מדבר עמו אודות עניני יהדות:

אבל להתחיל לצעוק "משיח נאו" — הנהגה מוזרה היא זו... אדרבה — טוען הוא: "דברי חכמים בנחת נשמעים"¹⁴⁸, בישוב הדעת ובמתנינות ("סטאַטעטשנע"), "עקב בצד אגודל", וא"כ, איזה רושם על הזולת — טוען הוא — תעשה הצעקה "משיח נאו" ? !...

הנה לאמיתו של דבר — ההיפך הוא הנכון:

אדם נורמלי לחלוטין — לבוש כאדם נורמלי ומדבר כאדם נורמלי כו', ולפתע מתחיל לצעוק "משיח נאו"... דוקא הנהגה כזו היא היא זו שפועלת ומעוררת אצל הזולת את הפנימיות שבו, שלאמיתו של דבר, גם נפשו צועקת "משיח נאו" !...

מצד פנימיות נשמתו — חפצו ורצונו של כאו"א מישראל בגאולה האמיתית והשלימה, "משיח נאו"; צריכים רק להסיר את הקליפה החיצונית, המכוסה אף היא בשכבת אבק ובוץ... כדי לגלות את פנימיותו. ולכן: כאשר יגש אליו עם כל גיננוני הנמוס — לא יוכל אפילו להוריד את האבק והבוץ שמכסה על הקליפה החיצונית: משא"כ כאשר יגש אליו ויצעק "משיח נאו", "הער זיך

146) ישע"י מ. ה. (147) סה"מ אידיש ע' 138 ואילך, ועוד (148) קהלת ט, יז.

איין, אידן דארפן האָבן משיח'ן" — עי"ז יסיר את הקליפה החיצונית, ובמילא, תתגלה פנימיות נשמתו!

ומעשה שהי' אצל אחד השלוחים:

פעם נכנס שליח לכיתו של יהודי נכבד, אדם מוצלח ביותר ובעל אמצעים, הן בענינים גשמיים, ולפי דעתו — גם בענינים רוחניים, בעניני חכמה ושכל כו', על מנת לקרב אותו ליהדות.

אותו יהודי לא הי' מוכן להשתכנע כל כך מהר, ובהיותו בעל-שכל רצה להבין כל דבר בשכלו, שאל שאלות והתווכח על כל פרט ופרט, שכן, ל"קלוגינקער" ישנם גם טענות שכליות, לא רק מצד השכל דנה"ב, אלא אפילו מצד השכל דנפש השכלית...

תוך כדי היותם שקועים בכל להט נשמתם העיצומו של וויכוח שכלי, עיין הלה בא' מספרי החכמה שהיו מונחים אצלו, כדי לנסות ולהוכיח את צדקתו בויכוח. כשהרים את עיניו מהספר כדי להמשיך בויכוח — לא האמין למראה עיניו: בן-שיחו — השליח — עומד עם הפנים לקיר ומתנענע...

שיחתם נמשכה זמן רב, וכאשר הבחין ה"שליח" שעוד מעט חשקע השמש — נעמד להתפלל מנחה.

וראה זה פלא: הנהגה בלתי-מונמסת זו — להפסיק לפתע באמצע וויכוח שכלי, מבלי לבקש סליחה מחבירו לוויכוח שהתפנה מכל עיסוקיו והזמינו לכיתו... דוקא הנהגה זו היא שגרמה להתחלת ה"מהפיכה" בלבו של אותו יהודי, עד שבמשך הזמן נתקרב ליהדות, ולא עוד, אלא שהוא בעצמו קירב ליהדות עשרות ומאות יהודים!...

יהודי הנ"ל לא ידע "תפלה" מהי, הדבר שממנו התרשם עמוקות, עד שנעשתה "מהפיכה" בלבו — לא הי' אלא העובדה שלפתע "שכח" בן-שיחו את כל כללי ה"אנטלגנציה" הנהוגים בין בני-אדם, שלפיהם התנהג בן-שיחו במשך כל זמן פגישתם, והתנהג כאדם שאינו מן הישוב — לעמוד עם הפנים לקיר ולהתנענע!...

סיפור זה — נודע בדרך מקרה, וכמותי — ישנם עשרות, מאות, ואפילו אלפים...

והעיקר, אין צורך בראיות והוכחות — "נעמו וראו", ינמיטו את עינין זו, ויראה בעצמו את החוצאות!

ומה מרתק גם בזמנו לענין ה"משיח נאור" — שיודע להוציא את השמש מקרבנו של מנינו בשמיים הנוצרים — "עורקא וצערנו" "משיחו נאור" ויבין שיתפעל ויבשרו את כל ילדי ישראל.

תלמיד מורה

כג. ויה"ר שמהדיבור ולימוד אודות הענין דקרבנות הנשיאים — שעל זה אמרו חז"ל¹⁴⁹ "כל העוסק בתורת כו' כאילו הקריב כו'", ובלשון התנחומא בפרשתנו¹⁵⁰ (בנוגע לבנין ביהמ"ק): "גדול קרייתיה בתורה כבניינה . . . בשכר קרייתיה כו' אני מעלה עליהם כאילו הם עוסקין בבנין הבית" — נזכה בקרוב ממש לבנין ביהמ"ק והקרבת קרבנות הנשיאים בפועל ממש.

ובפשטות: אף שנמצאים בעיצומה של השכת הגלות, חושך כפול ומכופל — הנה "קץ שם לחושך"¹⁵¹, ועד ש"העם ההולכים בחושך ראו אור גדול"¹⁵² — אור הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, וכאמור, שזוכים לענין ד"ויהי ביום השמיני" — כינור של מלך המשיח של שמונה נימין, בעגלא דידן ממש.

* * *

כד. מאמר (כעין שיחה) ד"ה כגוונא דאינון מתיידין לעילא כו'.

* * *

כה. נהוג לבאר ענין בפרשת השבוע עם פירוש רש"י, או להתעכב על ענין מוקשה, לכאורה, בפשטות הכתובים, ואעפ"כ, לא מצינו שרש"י יתעכב לבאר ולתרץ קושי זה.

בסיום פרשתנו — בחלק ד"מפטיר" — נאמר: "ומפתח אוהל מועד לא תצאו שבעת ימים עד יום מלאת ימי מילואיכם"¹⁵³, וכן לאח"כ¹⁵⁴ — "ופתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים".

וכאן מתעוררת שאלה פשוטה אצל בן חמש למקרא:

הקמת המשכן כו' ניסן היתה ביום השמיני למילואים — כפי שמפרש רש"י בפרשתנו¹⁵⁵ ש"פרשה זו (דימי המילואים) נאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן", וכפי שהזכיר כבר רש"י בפ' פקודי¹⁵⁶ — "יום השמיני למילואים שהוא יום הקמת המשכן".

ומכיון שכל עניני המילואים הוצרכו להיות "פתח אוהל מועד", כמפורש הן בפ' תצוה והן בפרשתנו — הרי בהכרח לומר שגם בשבעת ימי המילואים הרי אוהל מועד ופתח אוהל מועד, מכיון ש"כל שבעת ימי המילואים (ש)העמידו משה למשכן ושמש בו ופרקו בכל יום" (כפי שפרש רש"י בדמיתק וסיים הענין)¹⁵⁷, ואילו ברו"ח ניסן — "אותו היום העמידו על המשכן"¹⁵⁸.

¹⁴⁹ ערוך מנחות קט"א (150) יהו"דאד לקייש ח"יה ע' 412 יאל"ה (151) איים כמ"ג (152) ששע' (153) א"א (154) ח"י י"ג (155) ח"י ח"י (156) ח"י ח"י (157) ח"י ח"י (158) ח"י ח"י

פסוקים אין פ' מסות וואו עס רעדט זיך אז מ'דארף געבן פון ביזת מלחמת מדין צו אלעזר הכהן און צו די לויים:

ביידע מאל וואס רער פסוק¹⁹⁵ זאגט אז מ'זאל געבן פון די ביזה צו די לויים זאגט דער פסוק אז מ'זאל דאס געבן צו די לויים "שומרי משמרת משכן ה'". וואס אפילו דעם ערשטן מאל וואס דער פסוק זאגט דאס איז ניט פארשטאנדיק פארוואס זאגט דאס דער פסוק - וועכו"כ דעם צווייטן מאל?

ע"פ המבואר לעיל איז דאס פארשטאנדיק: דערמיט איז דער פסוק ניט אויסן געבן א סימן ווער די לויים זיינען, נאר צו מדגיש דעם טעם פארוואס מ'דארף געבן פון די ביזה צו די לויים (דלכאורה האבן זיי דאך ניט קיין חלק בביזה), אז דאס איז דערפאר וואס זיי זיינען "שומרי משמרת משכן ה'", און "אני חלקך ונחלתך" במילא איז פון אלץ וואס באלאנגט צו אידן וואס אלץ קומט פון דעם אויבערשטן (כולל אויך די ביזה פון מלחמת מדין) - דארף מען אפגעבן צו די לויים.

און דאס וואס דער שיעור פון תרומת המכס איז אנדערש ווי דער שיעור פון תרומה אין פ' קרח - איז קיין שאלה ניט, ווארום אין די נתינה פון אידן צו די לויים געפינט מען פארשידענע שיעורים אין אנדערע זאכן: תרומה איז אחד מחמישים¹⁹⁶, מעשר איז אחד מעשרה¹⁹⁷, און עד"ז פון "ראשית הגז"¹⁹⁸ גיט מען אן אנדער שיעור¹⁹⁹, און "פדיון הבן" איז אן אנדער שיעור וכו'.

מז. עד"ז איז אויך פארשטאנדיק דער ביאור אין דעם וואס עס שטייט אין פרשתנו אז מ'האט געגעבן די לויים ערים אויך מעבר לירדן:

דאס וואס מ'האט דאס געגעבן די לויים איז דערפאר וואס די ערים מעבר לירדן זיינען "נחלת אחוזתם" (פון אידן), און א איד דארף געבן פון אלץ וואס ער האט צו די לויים (דערפאר וואס אלץ וואס ער האט איז פון דעם אויבערשטן און "אני חלקך ונחלתך"), ווי דער פסוק זאגט בפירוש "ונתנו ללויים מנחלת אחוזתם ערים לשבת ומגרש לערים סיבותיהם תתנו ללויים",

דאס הייסט, אז אע"פ וואס דער עצם ענין וואס בני ראובן און בני גד האבן געבעטן לעבן מעבר לירדן איז ניט

- געווען -

195) לא, ל. מז. 196) תרומות פ"ד מ"ג. רמב"ם הל' תרומות פ"ג ה"ב. 197) רמב"ם הל' מעשר רפ"א. 198) חולין קלח, ב. רמב"ם הל' ביכורים רפ"י. 199) ברכות מט, ב (במשנה). רמב"ם שם פי"א ה"ו. טושו"ע יו"ד ר"ס ש"ה.

- ש"פ מסעי, ר"ח מנ"א -
געווען קיין דבר הרצוי, אבער נאך דעם וואס מ'האט מסכים
געווען אז זיי זאלן לעבן מעבר לירדן, און מ'האט זיי
געגעבן דארטן לאנד, דאס איז געווארן אין זייער רשות -
איז דעמולט האט דאס דעם דין ווי אלע אחוזות פון אידן, אז
מ'דארף דערפון אפגעבן א חלק צו די לויים.

ועפ"ז איז פארשטאנדיק נאך א זאך אין פ' קרח:

בשעת די תורה דערציילט אז אידן דארפן געבן פון אלץ
וואס זיי האבן צו די לויים דערפאר וואס "אני חלקך ונחלתך"
- ווערט א שאלה: די תורה רעכנט דארטן אויס נאר עטלעכע
זאכן פון וואס מ'דארף געבן, ולכאורה וויבאלד אז אלץ וואס
א איד האט איז פון דעם אויבערשטן און "אני חלקך ונחלתך" -
האט דאך א איד געדארפט געבן פון אלע זיינע ענינים, אויך
פון קרקעות, די לויים? און רש"י באווארנט דאס ניט?

ע"פ המדובר אין פ' מסות אז אויך פון ביזת מלחמת מדין
און פון דעם וואס עס שטייט אין פרשתנו אז אויך "מנחלת
אחוזתם"²⁰⁰ מעבר לירדן, האט מען געדארפט געבן צו די לויים -
ווערט דאס פארענטפערט, ווארום דערפון זעט מען אז מ'האט
געגעבן פון אנדערע ענינים (ניט נאר די זאכן וואס ווערן
אויסגערעכענט אין פ' קרח), אויך פון קרקעות, צו די לויים.

מח. עס בלייבט נאך אבער שווער: ווי קומט עס אז די לויים
זאלן וועלן גיין לעבן מעבר לירדן, און ניט אין א"י בשעת
דאס איז געווען ניט קיין דבר הרצוי!?

איז דער ביאור בזה, אז זיכער זיינען געווען געציילטע
לויים וואס האבן געהאט א סך מקנה, ווי פארשטאנדיק פון
דעם וואס עס שטייט אין פסוק אז מ'האט געגעבן די לויים
ניט נאר "ערים לשבת" נאר אויך "מגרש לערים", וואס "מגרשיהם
יהיו לבהמתם גו"²⁰¹ - זיינען זיי געגאנגן לעבן מעבר לירדן
וויבאלד אז "ארץ מקנה היא"; אבער וויבאלד אז תורה על הרוב
תדבר²⁰² און אזוי איז געווען נאר בנוגע געציילטע לויים -
דערפאר שרייבט דאס ניט די תורה.

און דעריבער האט מען געהייסן געבן צו די לויים אויך
פון די ערים מעבר לירדן - ניט מ'איז זיי מכריח גיין לעבן
דארטן, נאר מ'גייט זיי די ברירה: די וואס ווילן גיין לעבן
דארטן (וויילע זיי האבן א סך מקנה) קענען דארטן גיין.

מס. נאך א טעם אויף דעם וואס עס זיינען געווען לויים
וואס זיינען געגאנגען לעבן מעבר לירדן - איז פארשטאנדיק

- ע"פ -

200) פרשתנו לה, ב. 201) שם ג. 202) ראה מו"נ ח"ג רפל"ד.

ע"פ וואס מ'האט געלערנט אין א פריערדיקן פסוק: אין פ' ויחי בא ברכת יעקב לשמעון ולוי - איז רש"י מפרש²⁰³ "ושבטו של לוי עשאו מחזר על הגרנות לתרומות ולמעשרות נתן לו תפוצתו דרך כבוד".

וואס עפ"ז איז פארשטאנדיק, אז וויבאלד עס זיינען געווען אידן וואס האבן געלעבט מעבר לירדן - זיינען אויך געווען לויים וואס זיינען דארטן געגאנגן לעבן, בכדי צו מחזר זיין דארטן על הגרנות צו נעמען פון די אידן תרומות ומעשרות.

וואס דער ביאור קען מען זאגן אויך ע"ד ההלכה.

ועוד יש לומר: לויים זיינען געגאנגען לעבן אין די ערי מקלט מעבר לירדן בכדי צו היטן אויף זיי, דערפאר וואס זיי זיינען געווען פרומע וכיו"ב.

וואס מהנ"ל זעט מען ווי ע"פ פשוטו של מקרא אין פשטות הכתובים - פארשטייט מען אן ענין אין הלכה אין פוסקים און אחרונים (ווי ס'איז שייך זאגן אז די לויים האבן גענומען פון ביזת מלחמת מדין און דאס וואס מ'האט זיי געגעבן די ערים מעבר לירדן).

נ. דער ביאור אין דעם ענין פון די "לשכת העץ" און (דער צווייטער נאמען) "לשכת פרהדריק" וואס עס רעדט זיך אין די הערה אויף מס' מדות, און אין הל' בית הבחירה:

דאס וואס די לשכת כה"ג (וואו ער איז געווען די ז' ימי הפרישה פאר זיין אריינגיין אין קדה"ק ביוהכ"פ) האט געהייסן "לשכת העץ" איז דערפאר וואס זי איז געווען געמאכט פון עץ (און ניט אז זי אליין איז געווען געבויט פון עפעס אנדערש און דאס וואס זי ווערט אנגערופן "לשכת העץ" איז צוליב אן אנדער טעם, ווי דער תויו"ט שרייבט),

וכדמוכח מזה וואס מ'געפינט ניט אז מפרשי הגמרא און ראשונים כו' זאלן שרייבן אז דאס איז ניט געווען געמאכט פון עץ כו', וכמובן אויך פון דעם רמב"ם און השגת הראב"ד עליו, און פון כמה מפרשי הרמב"ם וואס פארענטפערן ניט אז דער רמב"ם האלט אז דאס איז ניט געווען געמאכט פון עץ.

און דער קשר פון דעם (נאמען -) "לשכת העץ" מיטן כהן גדול, איז - ווי ער ברענגט אין דער הערה (כנ"ל) אז "עץ" איז מורה על אריכות ימים, כמ"ש "כימי עץ ימי עמי", און דורך דעם וואס דער כה"ג האט געדארפט זיין אין "לשכת העץ" במשך די ז' ימי הפרישה פאר זיין אריינגיין אין קדה"ק -

- איז -